

Hebben dieren rechten volgens de Bijbel?

OPINIE BIJBELUITLEG

Hans Ausloos

Hebben dieren rechten? De Bijbel biedt geen klip-en-klare antwoorden. Maar het is wel duidelijk dat het onze plicht is om ons in te zetten voor alles wat lijden kan tegengaan. Ook het lijden van dieren.

De meeste mensen vinden dat we dieren goed moeten behandelen en dat de mens een zekere verantwoordelijkheid heeft om dierenleed te voorkomen. Zo gaan er stemmen op om bepaalde doorgefokte honden- en kattenrassen te verbieden die zouden lijden door hun onnatuurlijk uiterlijk. Sommige mensen verzetten zich resoluut tegen het doden van dieren en worden vegetariër. En ook veel niet-vegetariërs willen dat dieren op een 'menswaardige' manier worden geslacht.

De meeste mensen zijn het erover eens dat ook dieren rechten hebben, en dat ze tegen de wreedheid van de mens moeten worden beschermd. Uit de Bijbel krijg je soms een heel andere indruk.

Zoals bij de verovering van Jericho, waar volgens het boek Jozua de Israëlieten, gehoor gevend aan Gods gebod, 'runderen, schapen en ezels' (samen met mannen, vrouwen, kinderen en oude mensen) om het leven brengen. Of wat te denken van de duizenden dieren die door de Bijbel heen aan God worden geofferd?

Tegen elkaar beschermd?

In haar onlangs gepubliceerde boek *Gerechtigheid voor dieren. Onze collectieve verantwoordelijkheid* doordenkt de vooraanstaande Amerikaanse filosoof Martha Nussbaum de kwestie van

de dierenrechten. Zo vraagt ze zich af of de mens zich er ook voor moet inzetten om dieren tegen elkaar te beschermen. Moeten we proberen te voorkomen dat dieren onderling elkaar pijn doen en doden? Moeten we proberen van roofdieren vegetariërs te maken en zo het lijden van sommige diersoorten te verlichten en hun wrede dood te voorkomen?

Moeten we proberen onze katten af te leren om op muizen te jagen en deze – al dan niet bij volle bewustzijn – met huid en haar op te vreten?

Zo denken de initiatiefnemers van herbivorepredators.org erover. Maar de ethische en andere problemen die samenhangen met het 'herbivoreren' van roofdieren zijn niet gering.

Vegetarische dieren

Het idee van een dierenrijk waarin alle dieren vegetariër zouden zijn is niet nieuw. Integendeel, zelfs enkele teksten uit het Oude Testament opperen dit al.

Na afloop van de zesdaagse schepping spreekt God de mens toe: 'Hierbij geef Ik jullie alle zaaddragende planten en alle vruchtbomen op de aarde; dat zal jullie voedsel zijn' (Genesis 1:29). Over de mens wordt dus als vegetariër gesproken. In het vervolg gaat God nog een stap verder, over het dieet van dieren: 'Aan de dieren die in het wild leven, aan de vogels van de hemel en aan de levende wezens die op de aarde rondkruipen, geef Ik alle groene planten tot voedsel' (Genesis 1:30). Volgens dit scheppingsgedicht is dus niet alleen de mens vegetariër, maar wordt ook de dieren een vegetarisch dieet opgelegd.

Soms hoort men wel eens beweren

Dieren in het paradijs. Kregen mens en dier een vegetarisch dieet opgelegd? Afbeelding: Shutterstock

dat dit wel moest, anders zouden ze de ark van Noach niet kunnen overleven. Maar het is te betwijfelen of dit samenleven in de ark de reden is voor het vegetarische dieet van mens en dier. Veeleer wilde de auteur in het scheppingsgedicht Gods droom van een ideale wereld oproepen. Christenen spreken in dit verband over de eschatologische hoop op een nieuwe wereld. God heeft een schepping voor ogen waarin er noch pijn, noch dood is. Gods 'scheppen' in Genesis 1 betekent voor de auteur

vooral dat chaos plaatsmaakt voor orde en harmonie. In zo'n ideale wereld is er geen plek voor lijden en dood.

Dit probeert de auteur duidelijk te maken door mens en dier vegetarisch te laten zijn. Vegetariërs onthouden zich immers van het vergieten van bloed, dat in het oude Israël gold als de bron van het leven. In die ideale wereld raakt men niet aan het leven van mensen en niet aan dat van dieren. Daarom doen ook dieren

onderling er elkaar geen pijn en verscheuren ze elkaar niet, zelfs niet uit honger. Dit Bijbelse scheppingsgedicht gaat dan ook niet in de eerste plaats over een ver verleden. We horen er God veeleer in dromen over een wereld zoals die zou moeten zijn, een wereld waarin het leven heilig is.

Deze thematiek komt ook bij Jesaja voor. In de messiaanse tekst van Jesaja 11 ontmoeten we opnieuw de vegetarische dieren uit het scheppingsgedicht. In de messiaanse tijd 'zal een wolf zich neerleggen naast een lam, een panter vlijt zich bij een bokje neer; kalf en leeuw zullen samen weiden en een kleine jongen zal ze hoeden. Een koe en een berin grazen samen, hun jongen liggen bijeen; een leeuw eet stro, net als een rund' (Jesaja 11:6-7).

Geen receptenboek

Toch kun je de Bijbel niet zonder meer aanvoeren als een reden om roofdieren te 'herbivoreren'. De Bijbel is niet zomaar een receptenboek voor actuele vraagstukken, en het is weinig waarschijnlijk dat de auteurs begaan waren met wat we vandaag dierenrechten noemen. In Genesis en Jesaja ontwaren we veel eerder Gods droom van een harmonieuze wereld, van een 'nieuwe hemel en een nieuwe aarde' (Openbaring 21:1-8), waarin 'geen dood meer zal zijn, geen rouw, geen jammerklacht, geen pijn' (Openbaring 21:4).

De vegetarische wereld van Genesis en Jesaja roepen een toekomst op die wij mensen niet tot stand kunnen brengen. De huidige wereld zal altijd getekend blijven door lijden. Maar de schepping die God voor ogen heeft, geeft wel een denkrichting aan: het is onze plicht om ons in te zetten voor alles wat het lijden kan tegengaan. Ook het lijden van dieren.

Hans Ausloos is hoogleraar Bijbelwetenschappen aan de Universit  Catholique de Louvain in België